

MINERALNI VRELCI IN ZDRAVILIŠČA V TEKU STOLETIJ

— E K

Naravne mineralne vode kot zdravilno sredstvo pri raznih boleznih so se uporabljale najbrž že v najstarejših časih, gotovo pa mnogo časa pred razvojem zdravniške vede. Kakor marsikje drugod je tudi tu izkustvo predhodnik znanstva. Razvoj vede o mineralnih vrelcih je ozko povezan z razvojem v to segajočih znanosti, kakor n. pr. fizike in geologije za pojmovanje nastanka vrelcev, kemije za presojanje kvalitete in učinkujočih sestavin ter zdravniške vede za ugotovitev vpliva teh voda na človeški organizem. Dokler so bile te znanosti splošno na nizkem nivoju, se tudi ni razvila veda o mineralnih vrelcih in balneoterapiji. Čim so se pa te znanosti razvile, se takoj pozna njih vpliv na razvoj balneogolije; najbolj nazorno nam to kažejo razne dobe kemije.

Pri prvih nam znanih začetkih vidimo, da se je mišično-religiozna stran znanja o mineralnih vrelcih prej in vsekakor temeljitejše kultivirala kakor znanstvena. Najstarejša še ohranjena poročila raznih narodov starega veka nam povedo, da so jim bili vrelci in vodotoki sveti. Iz poznejših poročil vidimo, da so se gradila raznim bogovom svetišča v bližini vodá, tako na pr. Apolu, Diani, Vulkanu, Herkulu. S temi svetišči se je poudarjala ali zdravilna moč vrelcev (Apol in Aeskulap), ali njih postanek (Vulkan) ali pa samo ogromna sila narave, ki je ustvarila vrelce (Herkul). Še zdaj obstoječa imena izvirajo menda iz takih če-

ščenj. Radi vodá so se častili bogovi in častili so se tudi z vodo. Z raznimi umivanji in kopelmi so se častili bogovi, ki jim je bil zgrajen tempelj; s kopelmi se je menilo doseči bogadopadnost in odrešenje. Pri nekaterih narodih in religijah, posebno orientalskih, so se taka religiozna umivanja vzdržala do današnjih dni.

Akoravno ni izviralo prvotno sistematsko uporabljanje vode iz higiensko-terapevtske zamisli, so se postopoma vendarle začeli zasledovati s tem praktični sanitarni cilji.

Pri vseh religioznih obredih starega veka so igrale daritve veliko vlogo in tako so darovali tudi bogovom, ki so jim bila ob vrelcih zgrajena svetišča. Poročila nam pričajo o živalskih in celo človeških žrtvah iz stare dobe in zanimivo je, da najdemo simbol takega žrtvovanja še danes v nekaterih krajih Švice. Še v zadnjih stoletjih so pri raznih novih zajetjih vrelcev našli velike množine skodelic in druge posode ter okraskov in kovancev, ki nedvomno izvirajo iz daritev Rimljanov.

O uporabi vrelcev v terapevtske namene najdemo poročila že iz hipokratske dobe. Aristotel, veliki sodobnik Hipokrata, se je že bavil z vprašanjem o postanku vrelcev. Bili so torej Grki, ki so nam položili temelje za raziskovanje vrelcev ter uvrstili razne vrelce in kopališča v zdravstveni zaklad. Kakor so pa vse znanosti romale iz Aten v Rim, tako pripada tudi tu Rimu neoporečna zasluga kultiviranja kopalne tehnike, ki jo je razširjal kot svetovni gospodar.

OBČINA LJUBLJANA

MESTNI

POGREBNI

ZAVOD

V LJUBLJANI, AMBROŽEV TRG ŠT. 7

prevzema in izvršuje pogrebe in prepeljave umrlih v Ljubljani, na vse kraje v državi in izven nje. Urad je na razpolago strankam vsak dan, vsak čas in vsako uro

TELEFON ŠT. 2015

Dela pri zajemanju vrelecev v Rogaški Slatini l. 1908.

Zgodovina nam poroča o mnogih Grkih, ki so prišli v Rim, prinesli s seboj grško znanstvo in tu kot zdravniki našli svojo srečo. V petem stoletju se omenjajo že prve terme. Akoravno so bile prve tople kopeli v temnih in preprostih prostorih, so se sčasoma kopališča opremila z največjim razkošjem in če čitamo poročila o cesarskih termah, moramo priznati, da luksus nekaterih današnjih mondenskih kopališč še daleč zaostaja za onim v rimskih termah cesarske dobe. S slonovo kostjo, zlatom in srebrom so bile okrašene marmornate kadi, s prodajalnami, bibliotekami in galerijami umetnin so bila obdana javna kopališča, kopalni vodi so se dodajale razne dišave in cesar Caligula se je kopal celo v dišavnih oljih. Z ureditvijo nešteti javnih kopališč so si oblasti prizadevale, nuditi tudi revnejšim slojem udobnosti kopanja; pri bogatinih so bila ta kopališča opremljena z največjim razkošjem. Rimljan pa ni bil le zadovoljen z rafinirano opremljenim svojim kopališčem, mikala so ga tudi že potovanja v tuja kopališča. Čarobne Baje, ki jih je leta 1538. požar popolnoma uničil, so bile glavna privlačna sila za petične Rimljane, Marius, Piso, Pompej, Julij Cezar, Antonij in drugi so imeli tu svoja letna bivališča, ki so bila središča razkošja in dostikrat tudi pozornica važnih dogodkov.

Indikacije so vendar bile skrajno nejasne, kar je pripisati na eni strani tedanjemu stanju patologije, na drugi pa pomanjkljivemu znanstvu o vrelecih; neredko so bile sanje odločilne za poset tega ali onega kopališča. Vkljub velikemu luksuzu in zelo razširjeni navadi uporabe kopeli, ter tehnični dovršenosti je bilo znanstveno spoznavanje mineralnih voda pri Rimljanih na zelo nizki stopnji. Terapevtične teorije jim je popolnoma manjkalo.

Povsod, kamor so prišli Rimljani na svojih osvojitelnih pohodih, so seznanjali narod z blagodejnim učinkom toplih kopeli; povsod, kjer so naleteli na mineralne vrelece, so jih skušali izrabljati in tako najdemo še danes v raznih kopališčih očitne sledove Rimljanov. Pred popolnim razpadom Rimskega cesarstva je še zgradil Caracalla razkošne terme. O velikanskih obokih in dvoranah v teh termah pričajo še danes razvaline. Dediščina, ki jo je ob koncu svojega bleska zapustil Rim poznejšim rodovom, je v tem oziru le skromen zaklad preproste empirije, precej

obširni zapiski o novo najdenih vrelecih in razviti tehniki. O tem so pričale in še danes pričajo po vsem svetu raznešene stavbe. O razčiščenem znanstvu, preciznih indikacijah, fizioloških nazorih ne najdemo pri piscih te dobe nič.

Sledí dolga doba od 4. do 16. stoletja, ko se za razvoj vede o mineralnih vodah in zdravljenju z njimi ni prav nič storilo. Izjeme so prav redke, taka je doba Karla Velikega, ki je ustanovil in položil temelj slavi Aachna.

Pogostoma najdemo potem mineralne vrelece v posesti samostanov, ki so si to posest deloma obdržali

L. MIRUŠ

LJUBLJANA
MESTNI TRG

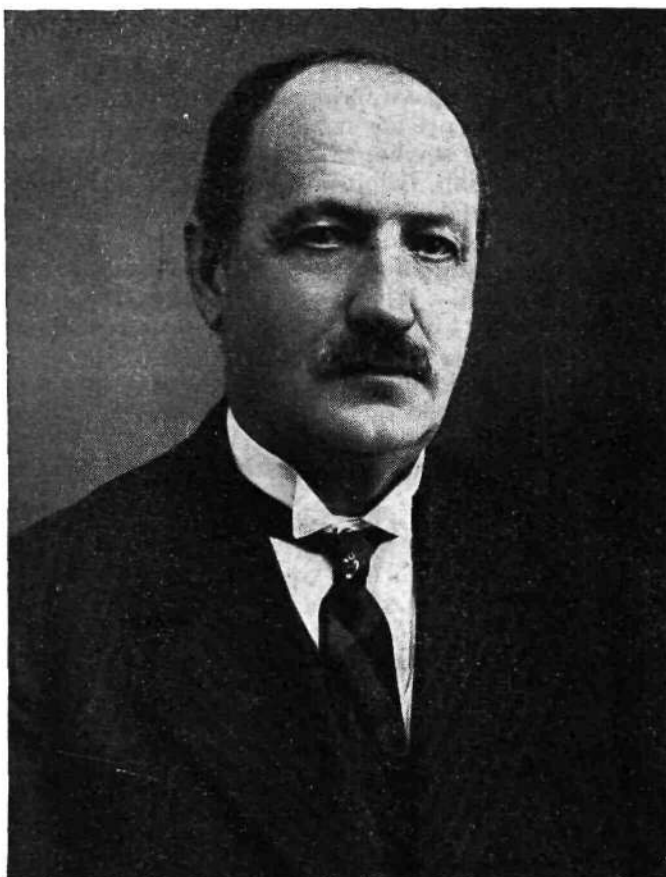
Z dežnikom je kakor s prijateljem: ko ga najbolj potrebuješ, se izkaže, da ga nimaš, ali pa, da je za nič.

DEŽNIKI

našega izdelka pa so zanesljivi, zvesti in dobri

Stara stavba hotela „Južni kolodvor“ v Ljubljani

Franc Miklič

HOTEL »METROPOL«

V L J U B L J A N I

Pred glavnim kolodvorom v Ljubljani stoji reprezentativni štirinadstropni hotel »Metropol«, katerega zunanost kaže, da ga je zgradil ne samo arhitekt, ampak tudi gospodar, ki je mislil na vse potrebne udobnosti potujočega občinstva.

Ustvaritelj in lastnik tega obširnega hotelskega in tujskoprometnega podjetja je gospod *Franc Miklič*. Vodja podjetja je sin lastnika, gospod *Karl Miklič*.

V prvi polovici devetnajstega stoletja se je zgradil, ob času ko je stekla prva železnica skozi Ljubljano, nasproti tedanjega Južnega kolodvora, enonadstropni hotel, ki se je takrat imenoval »Zum Mohren«. Poznejši lastniki so ga prekrstili v »Hotel Južni kolodvor«.

Ta hotel z zelo omejenim obratom in brez tujskega prometa, je kupil leta 1911. gospod Franc Miklič, ki se je takrat, po 28letnem trgovanju v Rusiji, vrnil v domovino, dobro situiran in poln podjetnosti. Novi gospodar »Hotela Južni kolodvor« je kmalu sprevidel, da je treba podjetje za razširjajoči se tujski promet povečati in modernizirati. V ta namen je kupil od bivše predilnice med Kolodvorsko ulico in Miklošičevo cesto ob Masarykovi cesti takrat nezazidane stavbne parcele ter zgradil na tem prostoru od leta 1928. naprej v treh etapah, sedanji hotel »Metropol«.

še do današnjih dni. Šele v preteklem stoletju, ko se je začela medicina in kemija posebno razvijati, zabeleži tudi balneologija velike pozitivne uspehe. Velika zasluga pripada tu Hufelandu. Ta znanstvenik ni ugotovil samo kemičnih sestavin mineralnih voda, dokazal je tudi svojstva, ki se dajo ugotoviti le z njihovo reakcijo na človeški organizem.

Posebno svetla doba v razvoju vede o mineralnih vrelih je druga polovica preteklega in začetek sedanjega stoletja. V tej dobi je nastalo največ nam znanih raziskovanj in analiz in celo o neznatnih vrelih imamo obširna poročila.

Vkljub temu, da so vsi znani vreli že iz raznih vidikov raziskani, lahko mirno trdimo, da raziskovanja še dolgo niso končana. O učinku naravnih mineralnih voda na človeški organizem se čujejo vedno nova poročila o izrednih uspehih zdravljenja. Nekatere take uspehe se mora dostikrat smatrati kot čudež.

Znani vitalist Théophile Borden, nekdanji profesor v Montpellier-u, je izrazil svoja izkustva o naravnih mineralnih vodah v pomembnem stavku: »Je regarde comme incurable toute maladie chronique qui a résisté aux eaux minérales«. (Za neozdravljivo imam vsako bolezen, ki se je uprla mineralnim vodam.)